



İşgörenlerin Kişilik Özellikleri ve Psikolojik Zengin Yaşam

Emre YAŞAR*

Bilal Nadir ALKAN**

Mehmet Anıl KÜÇÜKYAMAN***

Öz

Psikolojik zengin yaşam işgörenlerin bakış açılarını değiştiren ve farklılaştıran tecrübelerden ve duygulardan oluşmaktadır. Psikolojik zengin yaşam seviyesi yüksek olan işgörenler yaratıcılık, iletişim becerileri gibi otel işletmelerinde önemli olan yeteneklerine artı değer katabilmektedir. Kişilik özelliklerine göre her bireyin olaylara ve olgulara yaklaşımı farklılaşabilmektedir. Böylece bireylerin düşünceleri, duyguları ve yaşam içerisinde tecrübeleri farklı düzeylerde olabilmektedir. Bu kapsamda araştırmanın temel amacı işgörenlerin kişilik özelliklerinin psikolojik zengin yaşama etki düzeyini belirlemektir. Araştırmanın amacı kapsamında çalışmanın evrenini Antalya'daki otel işletmelerindeki işgörenler, çalışmanın örneklemini ise Antalya'daki 5 yıldızlı otel işletmelerinde çalışan işgörenler oluşturmaktadır. Bu doğrultuda hazırlanan anket formu Antalya'da 5 yıldızlı otel işletmelerindeki işgörenlerine yargısal örnekleme tekniğiyle 10-15 Şubat 2022 tarihleri arasında uygulanmış ve 390 anket formuna ulaşılmıştır. Gerçekleştirilen analizler sonucunda dışadönüklük, deneyime açıklık, sorumluluk ve duygusal dengelilik kişilik özelliklerinin psikolojik zengin yaşamı anlamlı etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Uyumluluk kişilik özelliğinin ise psikolojik zengin yaşam üzerinde bir etkisi olmadığını belirlemiştir.

Anahtar Kelimeler: Kişilik Özellikleri, Psikolojik Zengin Yaşam, İşgörenler, Otel İşletmeleri, Turizm

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Personality Traits of Employees and Psychologically Rich Life

Abstract

Psychological rich life consists of experiences and emotions that change and differentiate the perspectives of employees. Employees with a high psychologically rich life can add value to their skills, which are important in hotel businesses, such as creativity and communication skills. According to personality traits, each individual's approach to events and phenomena may be different. Thus, the thoughts, feelings and experiences of individuals in life can be at different levels. In this context, the main purpose of the research is to determine the level of influence of the personality traits of the employees on their psychologically rich life. Within the scope of the purpose of the research, the universe of the study is the employees in the hotel enterprises in Antalya, and the sample of the study is the employees working in the 5-star hotel enterprises in Antalya. The questionnaire form prepared in this direction was applied to the employees of 5-star hotel businesses in Antalya between 10-15 February 2022 with the judicial sampling technique and 390 questionnaires were reached. As a result of the analyzes carried out, it was concluded that the personality traits of extraversion, openness to experience, responsibility and emotional stability significantly affect the psychologically rich life. It has been determined that the personality trait of agreeableness has no effect on the psychologically rich life.

Keywords: Personality Traits, Psychologically Rich Life, Employees, Hotel Businesses, Tourism

Article Type: Research Article

* Arş. Gör., Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Turizm Fakültesi, emreyasar1852@gmail.com, ORCID:0000-0003-1573-0930

** Doktora Öğrencisi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Turizm Araştırmaları Enstitüsü, bilalnadiralkan@hotmail.com, ORCID:0000-0002-4330-3613

*** Öğr. Gör., Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Isparta Meslek Yüksekokulu, anl.yaman07@gmail.com, 0000-0003-1379-7998

1.GİRİŞ

Yaşamın devam ettiği ve gelişimini sürdürdüğü zaman diliminden içinde bulunduğumuz ana kadar cevap aranan sorulardan bir tanesi iyi, anlamlı, mutlu bir yaşamın nasıl olduğu ve neleri içermesi gerektiğidir. Bu soruya yanıt bulabilmek için farklı düşünürler ve bilim insanları çalışmalar gerçekleştirmiş olup teoriler ileri sürmüşlerdir fakat kesin bir sonuca ulaşılmış değildir. Günümüzde de çeşitli kavramsal araştırmalar devam etmektedir. Bunlardan bir tanesi de son zamanlarda kullanımı yaygınlık kazanan ve dikkat çeken psikolojik zengin yaşam kavramıdır.

İyi bir yaşamın nasıl olması gerektiği veya neleri içermemesi gerektiğinin bilinmesi bireylerin yaşamlarının mutlu bir şekilde devam etmesinin sağlanması konusunda önem arz etmektedir. Her bir bireyin temel arzusu kendilerine sunulmuş olan yaşamlarını en güzel ve iyi bir şekilde sürdürmektir. Bu sebeple de konu üzerine yapılan bilimsel araştırmaların, açıklamaların içerik değeri artmaktadır (Avşar, 2021: 4). Besser ve Oishi (2020: 1055) ise iyi bir yaşam için mutlulukların var olması veya anlamlı bir hayatın gerekli olmadığını dile getirerek psikolojik zengin yaşam kavramını geliştirmişlerdir.

Psikolojik zenginlik çeşitli yaşamışlıklar sonucu oluşan duygusal hisler ile oluşmaktadır (Oishi vd., 2019: 258). Bireylerin psikolojik zengin bir yaşama sahip olması sadece özel şahsi alanlarını değil aynı zamanda bir işgören olarak çalıştıkları işletmeler, kurumlar açısından da dikkat çekici önemliliktedir. Bireyler bir işgören sıfatıyla yaşamlarının kayda değer bir kısmını çalışmakla iş yerlerinde geçirmektedirler (Harter, Schmidt ve Keyes, 2003:210) ve bu yüzden işgörenlerin psikolojik zengin bir yaşama, deneyimlere sahip olması işletmeler için üzerinde durulması gereken bir konu olmaktadır. Sektör fark etmeksizin artan rekabet olgusundan dolayı işletmelerdeki işgörenler üzerindeki performans baskısının oluşturulduğu bilinmektedir (Keleş, 2017:155) fakat farklı deneyimleri bulunmayan, psikolojik zenginlik açısından iyi bir konumda olmayan işgörenlerin beklentilere cevap verememesi olağan bir sonuç olmaktadır ve işletmelerin genel anlamda başarısının azalmasına ve rekabette geri kalmasına yol açabilmektedir.

Bu açıdan bakıldığında özellikle bir hizmet sunumunun gerçekleştirildiği ve müşterilerle yüz yüze iletişimin sıklıkla yaşandığı otel işletmelerindeki işgörenlerin psikolojik zengin bir yaşama sahip olmaları hem işgörenlerin hem de işletmelerin başarısı noktasında önem kazanmaktadır çünkü psikolojik açıdan zengin deneyimlerle farklı bakış açılarına ve duygulara sahip olan işgörenler kendilerini iyi hissetmenin yanı sıra müşterilerle diyalogları da olumlu anlamda gelişmekte (Diener ve Seligman, 2002: 82), yaratıcılık seviyeleri artarak problem çözebilme yetileri farklılık yaratmakta (Lyubomirsky, King ve Diener, 2005: 831) ve işgörenin yaşam memnuniyet düzeyi pozitif bir durum almaktadır (Van der Vaart vd. 2015: 32). İfade edilen bu hususlar ise otel işletmelerinin hizmet kalite seviyesini başarılı bir konuma taşımakta ve sektör içerisinde farklılık yaratmasına katkı sunmaktadır.

Oishi vd. (2019) tarafından iyi oluş çalışma alanı içerisinde gelişimi devam etmekte bir kavram olan psikolojik zengin yaşam üzerine yapılan çalışma sayısı oldukça sınırlı düzeydedir. Ayrıca herhangi bir hizmet sektöründe işgörenlerin psikolojik zengin yaşam düzeylerinin kişilik özellikleri açısından araştıran herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Bunun yanı sıra müşterilerle ilişkinin sürekli ön planda olduğu otel işletmelerinde stres durumları, hizmet telafileri, işgörenlere yetki devrinde problem çözümleri gibi kritik konularda işgörenlerin psikolojik zenginlikleri sonucu oluşan farklı bakış açıları ve çözüm arayışları önemlilik göstermektedir ve her bir işgörenin kişilik özelliklerine göre psikolojik zenginlikleri değişebilmektedir. Bu yüzden otel işletmelerindeki işgörenlerin psikolojik zengin yaşam düzeylerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılması gerekliliği söz konusudur. Bunun için öncelikle işgörenlerin psikolojik zengin yaşam açısından nasıl bir seviyede olduklarının öğrenilmesi gerekmektedir fakat her bir işgörenin kişilik özellikleri açısından farklılıkları bulunmaktadır.

Bu noktada söz konusu bu araştırmanın amacı işgörenlerin kişilik özellikleri ile psikolojik zengin yaşamları arasındaki ilişkiyi incelemek, alan yazına bir kaynak niteliğinde katkı sunmak ve gelişimi yeni olan psikolojik zengin yaşam kavramına dair araştırmacıların ve otel işletmeleri insan kaynaklarının dikkatini çekebilmektir. Bu çalışmanın literatür açısından psikolojik zengin yaşam kavramının kullanım alanının yaygınlık kazanmasına, diğer araştırmacılar tarafından farklı hizmet alanlarında çalışılmasına ve işgörenlerin iyi oluş durumlarının farklı bir açıdan değerlendirilmesine olanak sağlaması gibi katkıları olacağı düşünülmektedir.

Bu amaçlar kapsamında ilk olarak çalışmanın kavramsal yapısını oluşturan psikolojik zengin yaşam ve kişilik özellikleri hakkında gerekli bilgiler verilmiş olup daha sonra hipotezler oluşturulmuştur. Yöntem kısmında ise Antalya'daki 5 yıldızlı otel işletmelerinden elde edilen verilerin analiz işlemleri gerçekleştirilmiş ve sonuç kısmıyla çalışma tamamlanmıştır. İşgörenlerin kişilik özellikleri ile psikolojik zengin yaşamları arasındaki ilişkiyi inceleyen ilk araştırma olması sebebiyle özgün bir değeri bulunan bu çalışmanın hem araştırmacılar hem de birçok hizmet sektöründeki işletmeler açısından önemli bir kaynak oluşturacağı düşünülmektedir.

2. LİTERATÜR TARAMASI

2.1. Psikolojik Zengin Yaşam

Yaşamı anlamlandırma ve sorgulama faaliyetleri ile birlikte gerek farklı çalışma alanları kapsamında çeşitli öğretiler ve kuramlar dahilinde gerekse gündelik yaşam içerisinde sosyal bir konu olarak birçok konu tartışılmakta ve hatta bilimsel açıdan araştırılmaktadır. Bu konulardan bir tanesi de iyi bir yaşamın ne ifade ettiğidir. Bu kapsamda iyi bir yaşamın neleri içermesi gerektiği, nasıl bir anlam taşımasının söz konusu olduğu, yaşanan hayatın bir değerinin olup olmadığı gibi sorgulamalar iyi bir yaşam kavramı çerçevesinde sıklıkla tekrarlanmaktadır.

İyi yaşamın kavramsal yapısını belirlemek ve içeriğini oluşturmak üzerine yoğunlaşan araştırmalarda iyi yaşam genellikle iyi oluş kavramı ile çalışılarak hedonizm ve ödomoni bakış açısı ile iyi oluş durumunun ifade edildiği görülmektedir (Oishi vd., 2019: 258). Hedonik iyi oluş, bir bireyin yaşamını daha anlamlı kılan unsurların haz boyutunun yüksek, acı boyutunun ise düşük olması gerektiğini belirtmektedir (Bonniwell, 2012: 5). Ödomoni ise bireyin yaşamında haz duygusunun öncelikli olmadığı, iyi bir yaşam için erdemli ve etik eylemler bütününe önemine dikkat çekmektedir ve bu unsurlara önem ederek bireyin yaşamını ve kendisini geliştirmesi gerekliliğine vurgu yapmaktadır (Ryan ve Deci, 2001: 145). Psikolojik zengin yaşam kavramı ise iyi yaşamı tanımlamada hem hedonik hem de ödomonik açıdan farklılaşmaktadır.

Psikolojik zengin yaşam; ilginç yaşamışlıkların, farklı düzeylerde hissedilen anıların çeşitlilik kazandığı ve tek bir duygu durumunun değil aksine karmaşık duyguların var olduğu, sıradanlıktan uzak bir yaşam olarak nitelendirilmektedir (Besser ve Oishi, 2020: 1057). Psikolojik açıdan bireye farklılık sağlayacak deneyimlerin çeşitli nitelikleri bulunabilmektedir ve niteliklerin en önemlisi birey tarafından deneyimin merak uyandırıcı şekilde hissedilmesidir. Bireyin ilgi alanı içerisine giren, meraklandırıan, duyguları farklılaştıran deneyimler psikolojik olarak daha zengindir (Avşar, 2021: 37).

Her bireyin iyi bir yaşama sahip olacak şans ve olanaklarının bulunmadığını belirten Oishi vd. (2019), ekonomik açıdan yeterli düzeyde olmasa veya hayata dair yüksek beklentileri, gerçekleştirilmesi gereken amaçları bulunmasa dahi bir bireyin çevresinde gerçekleşen olaylara farklı hisler ile yaklaşım deneyim zenginliği elde edebileceğini ileri sürmektedir. Bu noktada psikolojik zengin yaşamın iyi yaşamdan temel farklılığı iyi yaşam sürdürmenin koşullarını sınırlandırmamasıdır. Bireyin kendi yaşamında çeşitli hislerle anlamlandırdığı yaşanan her olay psikolojik zengin yaşam kapsamında değerlendirilmektedir.

Psikolojik zenginlik düzeyi, bireyin kendisi için güvenli hissettiği sınırları aşması sonucunda farklı tecrübeler edinmesine bağlıdır. Birey, yaşanması muhtemel olan olaylar yerine gerçekleşmesi bilinmeyenleri yaşamayı ve beklemeyi tercih etmesi ile birlikte çeşitli tecrübelerle sahip olabilmektedir. Bu tecrübeler her daim güzel ve iyi sonuçlara sebep olmasa bile psikolojik açıdan zenginlik katmaktadır (Avşar, 2021:39). Yaşanılan tecrübeler ve hissedilen duyguların psikolojik zenginlik açısından her zaman mutlu, iyi olması şart değildir. Olumsuz duygularda psikolojik zenginlik için bireye katkı sağlayabilmektedir. Burada bireyin farklı tecrübeleri yaşamayı, tanımını önemli biridir.

Gerçekleştirilen çalışmaların sonucunda da psikolojik zengin yaşamın iyi ve mutlu yaşam formlarından farklı bir nitelikte olduğu belirlenmiştir. İyi bir yaşam için olumlu ve pozitif duyguların egemen olduğu görülürken psikolojik zenginlikte böyle bir duygu yoğunluğunun önemli olmadığı ifade edilerek farklı özellikte olumlu, olumsuz duyguların ve tecrübelerin var olmasının önemli olduğuna dikkat çekilmektedir. Bu kapsamda psikolojik açıdan zenginleştirici tecrübeler plana bağlı olmayan, farklı ve dikkat çekici olan, macera ve heyecan içeren özelliklere sahiptir (Besser ve Oishi, 2020: 1065).

2.2 Beş Faktör Kişilik Özellikleri

Kişilik, çok yönlü ve birçok kavramla ilgili olduğundan ve kişilerin davranışlarıyla alakalı birçok özelliği barındırmasından dolayı çok fazla tanımlamaya ihtiyaç duyulmuştur (Tatlıoğlu, 2013:130). Bu doğrultuda yapılan tanımlardan hareketle kişinin karşısına çıkan değişik durumlarda vermiş olduğu tepki ve davranış biçimlerini, bireyler arası değişebilen, süreklilik arz eden, duygusal, motivasyonel tecrübelerle dayalı etkileşim biçimi olarak ifade edilmektedir (McCrae ve Costa, 1989:36). Bununla birlikte kişilik, kişinin kendine has özelliklerinin kendi iç ve dış çevresiyle birlikte oluşturmuş olduğu tutum ve davranışları içeren diğer bireylerden ayırt edici ve kalıplaşmış olan bir etkileşim biçimidir (Acartürk, 2016:4). Farklı bir ifadeyle kişilik, kişilerin doğum anından itibaren edinmiş olduğu özelliklerle birlikte toplumsal yaşam koşulları çerçevesinde edinmiş olduğu özellikler olarak ifade edilmektedir (Çiçek ve Aslan, 2020:139). Türk Dil Kurumu (2022) kişilik kavramını; “kişinin toplumsal yaşamı içerisinde edinmiş olduğu davranış ve alışkanlıkların bütünü” şeklinde tanımlanmaktadır. Gün geçtikçe insanların kişilik özelliklerinin ölçülmesi ihtiyacı doğmuş ve önemli bir yer almıştır. Bu yönde uzun yıllardan beri araştırmalar gerçekleştirilmektedir. Farklı kuramsal çalışmalar neticesinde farklı kişilik ölçekleri geliştirilmiş olup en yaygın şekilde Beş Faktör Kişilik Modeli kullanılmaktadır (Bulut ve Yıldız, 2018:182).

Costa ve McCrae (1985) tarafından yapılmış olan araştırma bulgularında “faktör” olarak adlandırılan davranış değişkenlerinin kişiler üzerinde çok yönlü ölçümü ve puanlamasında yararlanabileceği, geliştirmiş oldukları Beş Faktör Kişilik Modelinin tüm kişilik özelliklerini içerisinde barındıran ve bu özellikleri ayrıntılı olarak açıklayan bir model olduğu ifade edilmektedir (Şeker Sır, 2016:12). Bunun yanı sıra Beş Faktör Kişilik Modelinin temelini, bir kişiyi diğer kişiden farklılaştıran, süreklilik arz eden tutum, davranış, his ve fikirlerini veya kişilerin belli bir biçimde duygusal ya da davranışsal bir biçimde yol alacağını gösteren sürekliliğe haiz kişisel davranışları ifade eden kişilik özellikleri bu modeli ortaya çıkarmaktadır (Bitlisli vd., 2013:462).

McCrae ve Costa (1987) Beş faktör kişilik modeli üzerine yaptıkları çalışmalar neticesinde beş kişisel özellik ele alınmıştır. Bu kişisel özellikleri duygusal denge (nevrotiklik), dışa dönüklük, uyumluluk, sorumluluk ve gelişime açıklık olarak beş temel boyut altında ele almışlardır (McCrae ve Costa, 1991: 367; Goldberg, 1992: 26). Bu temel boyutların kişisel özellikleri şu şekilde ifade edilmektedir;

Duygusal dengelilik: Bu boyutta nevrotik düşünceye sahip olan kişiler kendilerini duygusal olarak boşluğa düşmüş, depresyon, ümitsizlik, üzüntü, suçluluk gibi olumsuz düşüncelere kapılırlar. Bu kişilerin genellikle öz güvenleri düşük, olağan dışı kusursuzluğa sahip düşünce ve kötümser davranışlar

gözlemlenebilir (Sarıcı Bulut, 2017:1208). Bununla birlikte duygusal denge boyutunda görülen diğer bir tutum gerçek olmayan düşünceler ve kendilerini bu durumlara karşı gelebilecek yeterlilikte görmemelerinden kaynaklanmaktadır (Somer vd., 2012:24).

Dışadönüklük: Bu boyutta kişiler konuşkan, heyecanlı, enerjik, iletişim seviyesi yüksek, sıcakkanlı sosyal bir davranış sergileme özelliklerine sahiptirler. Dışadönüklük seviyesi yüksek olan kişiler insanlarla iletişim ve etkileşimi yüksek, insanlara iç içe olmaktan mutlu ve iş birliği konusunda uzman kişiler olarak ifade edilebilir. Dışadönüklük seviyesi düşük olan kişiler ise, farklı bir ifadeyle içe dönük olan kişiler, insanlara iletişim kurmaktan kaçınan, utangaç, içine kapanık, sosyallikten uzak, bir durum karşısında sessiz kalmayı tercih eden çekinen kişiler olarak ifade edilebilir (Doğan,2013:57). Bununla beraber dışadönük olan kişiler, sosyal ilişkileri yüksek ve girişken bir yapıya sahip olarak nitelendirilmektedir. Bu kişiler macera arayan, arkadaş canlısı, konuşmayı seven ve kendileri ifade ederken açık sözlü ve ikili ilişkilerde olumlu davranış sergilemektedirler (Çiçek ve Aslan, 2020:5).

Uyumluluk: Bu boyutta uyumluluk durumu yüksek kişiler insanlarla daha kolay iletişim kurabilen, saygılı, iyimser, yardımsever, cömert ve genel olarak çözüm odaklı tutumlar sergilemektedirler. Uyumluluk durumu düşük olan kişiler ise diğer kişiler hakkında şüpheci, daha bencil, ikili ilişkilerde kendi çıkarlarını gözetken, yardımseverlikten yoksun ve diğer insanlara karşı ilgisiz tutum ve davranış özelliklerine sahiptirler (Acartük,2016:20).

Sorumluluk: Bu boyutta sorumluluk sahibi kişiler ikili ilişkilerde, çalışma koşullarında sorumluluk almaktan imtina etmez aldığı görev ve sorumluluğu özenli ve dikkatli bir şekilde tamamlamaya çalışırlar (Merdan, 2013:143). Bununla birlikte bu kişiler akılla zekâ unsurunu yerinde kullanan toplum tarafından benimsenen davranışlar geliştirebilen, dikkat dağıtıcı özelliklere rağmen sıkılmadan tutarlı ve sabırlı sorumluluk bilinci yüksek bir şekilde yer aldıkları görevi tamamlamaya meyillidirler (Şeker Sır,2016:19).

Deneyime açıklık: Bu boyutta kişilerin hayal gücü, karşılaştıkları durumlar karşısında verdiği reaksiyonlar ve değişimler neticesinde gerçekleşen davranışlarla alakalıdır (Bezirgan vd., 2015:21). Farklı bir deyişle, kişilerin kendini doğru şekilde ifade edebilme, düşüncelerini açıklayabilme, ikili ilişkilerle etkili iletişim kurabilme, kişilerle iş birliğinde eylem ve görüşlerini açıkça dile getirme yeteneğiyle ilgilidir (Tatlıoğlu, 2013:1369).

2.3. Hipotezlerin Oluşturulması

Kişilik özellikleri yaklaşımına göre bir bireyin kişiliğinin oluşmasında temel unsur olarak özellikleri ön plana çıkarmaktadır ve davranışların oluşumunu etkileyerek belirli bir şekil kazanmasında özelliklerin etkili olduğunu açıklamaktadır. Kişiliğin özellikleri bireylerin bir durumda davranışlarının farklılaşmasını ve bu sayede özgünlüğün oluşmasına katkı sağlamaktadır (McCrae ve Costa, 1997: 510). Beş faktör kişilik özellikleri ile psikolojik zengin yaşam arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik çalışma sayısı oldukça sınırlıdır. Avşar (2021) deneyime açıklık kişilik özelliği ile psikolojik zengin yaşam arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Oishi vd. (2019) ise deneyime açıklık, dışadönüklük, uyumluluk ve duygusal dengelilik kişilik özellikleri ile psikolojik zengin yaşam arasında anlamlı bir ilişki olduğunu tespit etmiştir. Kişilik özellikleri yaklaşımına ve ifade edilen çalışma sonuçlarına göre çalışmanın hipotezleri belirlenmiştir. Şekil 1'de ise araştırmanın modeli gösterilmektedir.

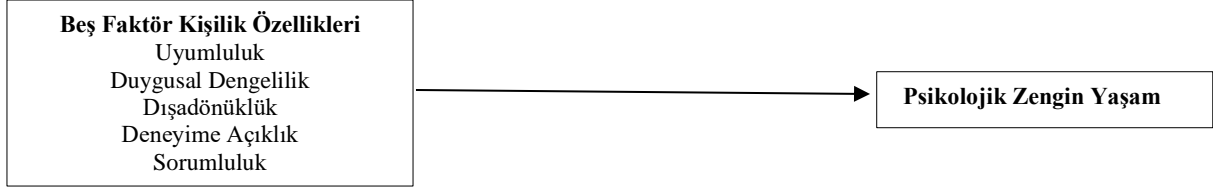
H1: Uyumluluk kişilik özelliği psikolojik zengin yaşamı anlamlı bir şekilde etkiler.

H2: Duygusal dengelilik kişilik özelliği psikolojik zengin yaşamı anlamlı bir şekilde etkiler.

H3: Dışadönüklük kişilik özelliği psikolojik zengin yaşamı anlamlı bir şekilde etkiler.

H4: Deneyime açıklık kişilik özelliği psikolojik zengin yaşamı anlamlı bir şekilde etkiler.

H5: Sorumluluk kişilik özelliği psikolojik zengin yaşamı anlamlı bir şekilde etkiler.



Şekil 1: Araştırma Modeli

3.YÖNTEM

Çalışmanın evrenini Antalya ilinde bulunan otel işletmelerinde çalışan işgörenler oluşturmaktadır ancak işgörenlerin bütününe ulaşmak mümkün olmadığı için örneklem belirleme gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın örneklemini Antalya’da 5 yıldızlı otel işletmelerindeki işgörenler oluşturmaktadır. Çalışmanın verileri anket formu aracılığıyla toplanmıştır. Yargısal örnekleme tekniği kullanılarak yüz yüze bir şekilde 430 anket formuna ulaşılmış fakat analize dahil edilen anket sayısı 390 adettir. Veriler 10-15 Şubat 2022 tarihleri arasında toplanmıştır.

Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde katılımcıların demografik özelliklerini belirleyebilmek için açık uçlu sorular yer almaktadır. İkinci bölümde Oishi vd. (2019) tarafından geliştirilen ve Avşar’ın (2021) Türkçe’ye uyarladığı Psikolojik Zengin Yaşam Ölçeği ve John, Donahue ve Kentle (1991) tarafından geliştirilen Beş Faktör Kişilik Özelliği ölçeği kullanılmıştır.

Verilerin analizinde SPSS 22 programı kullanılmıştır. Katılımcıların demografik özelliklerini belirlemek için frekans analizi gerçekleştirilmiştir. Ölçeklerin geçerliliğini ortaya koymak için açıklayıcı faktör analizi, değişkenler arası ilişkiyi tespit edebilmek için korelasyon analizi ve kişilik özelliklerinin psikolojik zengin yaşama etkisini açıklamak için regresyon analizinden faydalanılmıştır. Araştırmanın yürütülmesi amacıyla Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu’ndan 28.12.2021 tarihli, 443 sayılı kararla etik kurul onayı alınmıştır.

4.BULGULAR

4.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Katılımcıların demografik özellikleri Tablo 2’de gösterilmektedir. Katılımcıların %58,2’nin (227 kişi) kadın, %59,2’nin (231 kişi) 18-25 yaş aralığında, %91,3’nün (356 kişi) bekar, %49,7’nin (194 kişi) lisans eğitim düzeyinde, %34,6’nın (135 kişi) 1-3 yıl çalışma deneyimine sahip, %42,1’nin (164 kişi) servis-yiyecek-içecek departmanında çalıştığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Cinsiyet	Frekans(N)	Yüzde (%)
Erkek	163	41,8
Kadın	227	58,2
Toplam	390	100
Yaş		
18-25	231	59,2
26-29	88	22,6
30-34	24	6,2
35-39	20	5,1
40 Ve üzeri	27	6,9
Toplam	390	100
Medeni Durum		
Bekar	356	91,3
Evli	34	8,7
Toplam	390	100
Öğrenim Durumu		
İlköğretim	22	5,6
Lise	39	10
Ön Lisans	121	31
Lisans	194	49,7
Lisansüstü	14	3,6
Toplam	390	100
Sektörde Çalışma Süresi		
1 Yıldan Az	125	32,1
1-3 Yıl	135	34,6
4-6 Yıl	116	29,7
7-9 Yıl	8	2,1
10 ve Üzeri	6	1,5
Toplam	390	100
Çalışılan Departman		
Servis-Yiyecek-İçecek	164	42,1
Önbüro	52	13,3
Kat Hizmetleri	125	32
Diğer	49	12,6
Toplam	390	100

4.2. Ölçeklere İlişkin Güvenilirlik ve Geçerlilik Analizi

Çalışma kapsamında psikolojik zengin yaşam ölçeğinin faktör yapı düzeyini belirleyebilmek için faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Faktör analizi neticesinde bazı ifadeler binişik olarak birden fazla faktör altından dağılım göstermeleri sebebi ile analizlere dahil edilmemiştir. Bu şekilde uygulanan faktör analizi sonrasında 9 ifadenin tek boyut altında yer aldığı gözlenmiş ve bu faktör Psikolojik Zengin Yaşam olarak isimlendirilmiştir. Bu faktörün toplam varyansın %50'sini açıkladığı belirlenmiştir. Ölçeğin Kaiser-Mayer-Olkin örneklem yeterlilik düzeyinin %85,9 oranında olduğuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra Bartlett küresellik testi 1829,784 olarak belirlenmiş ve bu değer 0,000 düzeyinde anlamlılık ifade etmektedir.

Tablo 2: Psikolojik Zengin Yaşam Ölçeği Faktör Analizi Sonuçları

Faktör	İfade Sayısı	Özdeğer	Varyans (%)
Psikolojik Zengin Yaşam	9	4,503	50

Genel $\alpha=,872$; KMO=,859; Bartlett's Testi=1829,784; AVO= 50,02

Çalışma dahilinde beş faktör kişilik özellikleri ölçeğinin faktör yapı düzeyini belirleyebilmek için faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Faktör analizi neticesinde bazı ifadelerin faktör yük değerlerinin düşük olması, binişik olarak birden fazla faktör altından dağılım göstermeleri ve ölçeğin orijinal haline dağılımı göstermemeleri sebebi ile analizlere dahil edilmemiştir. Bu şekilde gerçekleştirilen faktör analizi sonrasında 21 ifadenin 5 boyut altında yer aldığı gözlenmiş ve bu faktörler sırasıyla Dışadönüklük, Duygusal Dengelilik, Uyumluluk, Sorumluluk ve Deneyime Açıklık olarak

isimlendirilmiştir. Bu faktörlerin toplam varyansın %56,3'nü açıkladığı belirlenmiştir. Ölçeğin Kaiser-Mayer-Olkin örneklem yeterlilik düzeyinin %82,4 oranında olduğuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra Bartlett küresellik testi 2773,587 olarak belirlenmiş ve bu değer 0,000 düzeyinde anlamlılık ifade etmektedir.

Tablo 3: Beş Faktör Kişilik Özellikleri Ölçeği Faktör Analizi Sonuçları

Faktörler	İfade Sayısı	Cronbach's Alpha	Özdeğer	Varyans (%)
Dışadönüklük	5	,787	4,841	21,049
Duygusal Dengelilik	6	,767	3,139	13,646
Uyumluluk	4	,678	2,000	8,696
Sorumluluk	3	,633	1,784	7,758
Deneyime Açıklık	3	,753	1,199	5,214

Genel α = ,710; KMO = ,824; Bartlett's Testi = 2773,587; AVO = 56,363

4.3. Korelasyon Analizi Sonuçları

Otel işletmelerinde çalışan işgörenlerin kişilik özellikleri ile psikolojik zengin yaşamları arasında bir ilişki olup olmadığını belirleme amacıyla gerçekleştirilen korelasyon analizi sonuçları Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4: Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	1	2	3	4	5	6
1-Psikolojik Zengin Yaşam	1					
2-Dışadönüklük	,322**	1				
3-Duygusal Dengelilik	,083	-,023	1			
4-Uyumluluk	,071	,291**	-,158**	1		
5-Sorumluluk	,231**	,369**	-,162**	,466**	1	
6-Deneyime Açıklık	,221**	,223**	-,104*	,187**	,253**	1

*p<0.05 **p<0.01

Uygulanan korelasyon analizi sonucunda dışadönüklük ile psikolojik zengin yaşam arasında ($r=0,322$, $p<0.01$) pozitif yönlü, anlamlı ve düşük düzeyde bir ilişki olduğu belirlenirken sorumluluk ($r=0,231$, $p<0.01$) ve deneyime açıklık ($r=0.221$, $p<0.01$) kişilik özellikleri ile psikolojik zengin yaşam arasında pozitif yönlü, anlamlı ve çok düzeyde bir ilişki bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Duygusal dengelilik ve uyumluluk kişilik özellikleri ile psikolojik zengin yaşam arasında ise anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

4.4. Regresyon Analizi ve Hipotez Testleri

Beş faktör kişilik özelliklerinin psikolojik zengin yaşam üzerinde bir etkisinin olup olmadığını tespit etmek için regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Beş faktör kişilik özelliğinin her bir boyutunun psikolojik yaşam üzerindeki etkisini incelemek için çoklu regresyon analizi tercih edilerek uygulanmıştır. Tablo 5'de çoklu regresyon analizi sonuçları gösterilmiştir. Bu tabloda beş faktör kişilik özellikleri bağımsız değişkeni, psikolojik zengin yaşam ise bağımlı değişkeni temsil etmektedir.

Tablo 5: Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişkenler	Beta	T	P	Tolerance	VIF
Dışadönüklük	,258	5,013	,000	,827	1,209
Duygusal Dengelilik	,117	2,442	,015	,958	1,044
Uyumluluk	-,087	-1,609	,108	,757	1,321
Sorumluluk	,156	2,793	,005	,700	1,428
Deneyime Açıklık	,153	3,105	,002	,909	1,100

Bağımlı Değişken: Psikolojik Zengin Yaşam
F=14,268 R=,396 R² = ,157 Düzeltilmiş R² = ,146

Çoklu regresyon modeli psikolojik zengin yaşam düzeyindeki değişimin %14,6 (Düzeltilmiş R²)'sını açıklamaktadır. Yani, işgörenlerin beş faktör kişilik özellikleri psikolojik zengin yaşam düzeyindeki değişimin %14,6'sını açıklamaktadır. Tablo 5'e göre dışadönüklük, duygusal dengelilik,

sorumluluk, deneyime açıklık kişilik özelliklerinin psikolojik zengin yaşam üzerindeki etkisinin pozitif ve anlamlı bir şekilde olduğu fakat uyumluluk kişilik özelliğinin psikolojik zengin yaşam üzerinde bir anlamlı etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Dışadönüklük puanı bir birim yükseldiğinde psikolojik zengin yaşam boyut puanını 0,258 kadar yükselteceği, sorumluluk puanındaki bir birimlik artış psikolojik zengin yaşam boyut puan seviyesini 0,156 oranında artıracığı, deneyime açıklık değerindeki bir birim pozitif değişim psikolojik zengin yaşam boyut değerini 0,153 kadar değiştireceği ve son olarak duygusal dengelilik puanı bir birim yükseldiği zaman psikolojik zengin yaşam boyut puanını 0,117 kadar artıracığı ifade edilebilir. Uyumluluk değerindeki bir birimlik artış ise psikolojik zengin yaşam boyut değerinde -0,87 birimlik düşüşe neden olacağı söylenebilir. Bu bilgiler neticesinde H2, H3, H4, H5 hipotezleri kabul edilmiş ve H1 reddedilmiştir. Araştırmada ileri sürülen hipotezlere ilişkin sonuçlar Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6: Hipotez Sonuçları

Hipotezler	Sonuç
H1: Uyumluluk kişilik özelliği psikolojik zengin yaşamı anlamlı bir şekilde etkiler.	Ret
H2: Duygusal dengelilik kişilik özelliği psikolojik zengin yaşamı anlamlı bir şekilde etkiler.	Kabul
H3: Dışadönüklük kişilik özelliği psikolojik zengin yaşamı anlamlı bir şekilde etkiler.	Kabul
H4: Açıklık kişilik özelliği psikolojik zengin yaşamı anlamlı bir şekilde etkiler	Kabul
H5: Sorumluluk kişilik özelliği psikolojik zengin yaşamı anlamlı bir şekilde etkiler.	Kabul

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Emek yoğun bir şekilde faaliyetlerini gerçekleştirme üzere çaba sarf eden işletmelerden birisi olan otel işletmelerinde hizmet sunum sürecinin başarılı bir şekilde yürütülmesi konusunda işgörenlerin sorumlulukları ve önemi değer kazanmaktadır çünkü müşterilerle doğrudan iletişim kurulmasında başrol işgörenlerde bulunmaktadır. Bu süreç başarılı bir şekilde sürdürülürse hizmet kalitesi de sağlanmış olmaktadır. Bu yüzden otel işletmelerinde işgörelere ait özellikler önem taşımaktadır. Bu özelliklerden bir tanesi ise işgörenlerin kişilik özellikleridir. Çünkü kişilik özelliklerine göre işgörenlerin tutumları, davranışları farklılaşabilmektedir.

Psikolojik zengin yaşam kavramı ise farklı nitelikte tecrübelerle sahip olarak mutluluk gibi tek bir duygu durumuna sahip olmadan çeşitli duygusal durumları yaşamak olarak tanımlanmaktadır. Burada bireyler mutlu, iyi hissedebileceği gibi kendilerini mutsuz hissedecek olayları da yaşayabilmektedir. Tüm bunlar bireylerin psikolojik zenginlik seviyesini artırmaktadır (Besser ve Oishi, 2020). Psikolojik zenginlik seviyesi artan bir bireyin hayata ve olaylara bakış açısı zenginleşmekte, farklı yorum yapabilme ve çözüm sunabilmekte yani yaratıcılığı artmakta ve diğer insanlarla iletişim kurma ve ortak noktada buluşabilme yetenekleri gelişmektedir (Diener ve Diener, 2008). Bu yüzden dolayı işgörenlerin psikolojik zengin yaşama sahip olmaları hizmet sunumunun kaliteli bir şekilde gerçekleştirilmesi, sorunların çözümlenmesinde, müşterilerle iletişim kurulmasında ve stresle başa çıkmada katkı sunmaktadır.

Bu araştırmada otel işletmelerindeki işgörenlerin kişilik özelliklerinin psikolojik zengin yaşam üzerindeki etkisi incelenmiştir. Korelasyon analizi sonucunda beş faktör kişilik özelliklerinden dışadönüklük, deneyime açıklık, sorumluluk boyutları ile psikolojik zengin yaşam arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu sonucu elde edilmiştir. En yüksek düzeydeki ilişkinin dışadönüklük kişilik özelliği ile psikolojik zengin yaşam arasında gerçekleştiği belirlenmiştir.

Dışadönüklüğün psikolojik zengin yaşamı anlamlı bir şekilde etkilediği görülmektedir. Oishi vd. (2019) dışadönüklüğün psikolojik zengin yaşamı etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Dışadönük işgörenlerin daha aktif, katılımcı, sosyal olma gibi özelliklerinin gelişmiş olması farklı tecrübelerle sahip olmalarına sebep olabilmektedir çünkü bu bireyler sürekli bir arayış içerisinde. Bu ise dışadönük bireylerin psikolojik zengin yaşam düzeylerinin gelişmesini sağlamaktadır.

Psikolojik zengin yaşamı etkileyen bir diğer kişilik özelliği deneyime açıklıktır. Bu bulgu daha önceki araştırmaların sonuçları ile de uyumlu doğrultadır (Avşar, 2021; Oishi vd. 2019). Deneyime açık bireyleri diğerlerinden farklılaştıran en temel güdü meraktır. Farklı yeniliklere, fikirlere ve sanatsal deneyimlere açık olan ve bunları merak eden bireylerin yaşam deneyimleri de değişmekte ve çeşitlenmektedir. Bunun sonucunda psikolojik zengin yaşamları da gelişmektedir. Hem dışadönük hem de deneyime açık bireylerin deneyim ve yenilik arayışı, merakı tecrübelerini ve dolayısıyla psikolojik zenginliklerini etkilemektedir.

Psikolojik zengin yaşamda sadece mutluluk veya iyi durumların söz konusu olmadığı ifade edilmiş ve olumsuz duygularında yer alabileceği açıklanmıştır. Bu söylemi destekleyecek şekilde duygusal dengeliliğin psikolojik zengin yaşamı etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Duygusal dengelilikte bireyin duygusal, melankolik bir yapıya sahip olması veya agresif, sinirli bir duygu durumunda olması psikolojik zenginliğin oluşmasında etkili olmaktadır. Son olarak uyumluluk kişilik özelliğinin psikolojik zengin yaşama bir etkisinin söz konusu olmadığı ve sorumluluk kişilik özelliğinin psikolojik zengin yaşama etkide bulunduğu belirlenmiştir.

Psikolojik zengin yaşam, gelişimi yeni ve güncel olan bir kavram olduğu için söz konusu bu çalışmanın sonuçları önemli bilgileri barındırmaktadır ve uyumluluk haricinde kişilik özelliklerinin psikolojik zengin yaşam üzerinde etkileri olduğu görülmektedir. Gelecek araştırmalarda işgörenlerin demografik nitelikleri, sosyo-ekonomik koşulları gibi unsurların psikolojik zengin yaşama etkileri araştırılabilir. Ayrıca farklı kişilik özellikleri ile de psikolojik zengin yaşam incelenebilir. Bu şekilde farklı noktalardan literatüre katkı sağlanabilir.

Otel işletmelerinde insan kaynakları departmanı tarafından belirli periyotlar halinde işgörenlerin psikolojik zenginlik boyutlarının nitelik olarak geliştirilmesi için farklı deneyim sağlayacakları etkinliklerin oluşturulması gerekmekte ve işgörenlerin söz konusu etkinliklere katılımı teşvik edilmelidir. Bu etkinliklerin de sıradan bir düzeyde gerçekleştirilen olaylar olmamasına dikkat edilerek işgörenlerin normal düzeylerde katılım sağlaması sınırlı ve zor olan, farklı duygusal durumların yaşanabilmesine olanak veren faaliyetler düzenlenmelidir.

Bu araştırmanın temel kısıtı olarak ise uygulama kısmının sadece Antalya'daki beş yıldızlı otel işletmelerinde yapılmış olması ifade edilebilir. Farklı destinasyonlardaki otel işletmelerinde çalışmanın gerçekleştirilmesi farklılık sunarak katkı sağlayabilir. Bu araştırmanın, söz konusu bu konuda gerçekleştirilen çalışma sayısının oldukça az olması ve turizm alanında böyle bir çalışmanın ilk defa yapılıyor olması sebebiyle özgün bir değerinin olduğu ve alan yazına faydalar sunacağı düşünülmektedir.

Etik Beyan

“İşgörenlerin Kişilik Özellikleri ve Psikolojik Zengin Yaşam” isimli araştırmanın yazılması ve yayınlanması süreçlerinde Araştırma ve Yayın Etiği kurallarına uyulmuş ve araştırma için elde edilen verilerde herhangi bir tahrifat yapılmamıştır. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan 28.12.2021 tarihli, 443 sayılı kararla etik kurul onayı alınmıştır.

Katkı Oranı Beyanı

Çalışmadaki yazarların tümü çalışmanın yazılmasından taslağın oluşturulmasına kadar tüm süreçlere katkı yapmış ve nihai halini okuyarak onaylamıştır.

Çatışma Beyanı

Yapılan bu çalışma gerek bireysel gerekse kurumsal/örgütsel herhangi bir çıkar çatışmasına yol açmamıştır.

KAYNAKÇA

- Acartürk, B., A. (2016). *5 Faktör Kişilik Özellikleri ile Bireycilik ve Toplulukçuluk Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Dernek Çalışma Grupları Üyeleri Üzerinde Bir Araştırma. (Yüksek Lisans Tezi)*. Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Avşar, E. (2021). *Psikolojik Zengin Yaşam Ölçeği'nin Türkçe Uyarlaması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. (Yüksek Lisans Tezi)*. Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bezircan, M., Mercan, N. ve Alamur, B. (2015). Turizm Çalışanlarının Kişilik Özelliklerinin Kültürel Zekâları Üzerindeki Etkisi: Edremit Körfezi Örneği. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 7 (1), 16-29
- Bitlisli. Ö., Dinç, O., Çetinceli, Ö. ve Kaygısız, Y. (2013). Beş Faktör Kişilik Özellikleri ile Akademik Güdülenme İlişkisi: Süleyman Demirel Üniversitesi Isparta Meslek Yüksekokulu Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18 (2), 459-480.
- Boniwell, I. (2012). *Positive Psychology in a Nutshell: The Science of Happiness*. McGraw-Hill Education.
- Bulut, M. B., ve Yıldız, M. (2018). Boyutlandırılmış Beş Faktör Kişilik Envanteri'nin (B5fke) Türkçeye Uyarlanması: Üniversite Öğrencileri Örneğinde Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması, *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi*, 8(2), 181- 200.
- Çiçek, İ. ve Aslan, A. E. (2020). Kişilik ve Beş Faktör Kişilik Özellikleri: Kuramsal Bir Çerçeve. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 10(1), 137-147.
- Diener, E. & Seligman, M. E. (2002). Very Happy People. *Psychological Science*, 13(1), 81- 84.
- Doğan, T. (2013). Beş Faktör Kişilik Özellikleri ve Öznel İyi Oluş, *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 14(1), 56- 64.
- Goldberg, L. R. (1992), The Development of Markers for the Big-Five Factor Structure. *Psychological Assessment*, 4(1), 26-42.
- Harter, J. K., Schmidt, F. L., & Keyes, C. L. (2003). Well-Being in the Workplace and Its Relationship to Business Outcomes: A Review of the Gallup Studies. *Flourishing Positive psychology and the life well-lived*, (2), 205-224.
- Keleş, H. N. (2017). Anlamli İş ile Psikolojik İyi Oluş İlişkisi. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 5(1), 154-167.
- Lyubomirsky, S., King, L. A. & Diener, E. (2005). The Benefits of Frequent Positive Affect: Does Happiness Lead to Success?. *Psychological Bulletin*, (131), 803-855.
- McCrae R. R. and Costa P. T. (1987). "Validation of the Five-Factor Model of Personality Across Instruments and Observers". *Journal of Personality and Social Psychology*, 52/1, 81-90.
- McCrae, R.R., and Costa, P.T. (1989). Reinterpreting the Myers-Briggs Type Indicator from the Perspective of the Five-Factor Model of Personality. *Journal of Personality*, 57,17-40.
- McCrae, R. R. and Costa, P.T. (1991) "Test and assessment the neo personality inventory: using the five-factor model in counseling". *Journal of Counseling & Development*, 69(1), 367-392.
- McCrae, R. R., & Costa, P. T. (1997). Personality Trait Structure as a Human Universal. *American Psychologist*, 52(5), 509-516.

- Merdan, E. (2013). Beş Faktör Kişilik Kuramı ile İş Değerleri İlişkisinin İncelenmesi: Bankacılık Sektöründe Bir Araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(7), 139-159.
- Oishi, S., Choi, H., Buttrick, N., Heintzelman, S. J., Kushlev, K., Westgate, E. C., ... ve Besser, L. L. (2019). The Psychologically Rich Life Questionnaire. *Journal of Research in Personality*, 81, 257- 270.
- Oishi, S., Choi, H., Koo, M., Galinha, I., Ishii, K., Komiya, A., ... ve Besser, L. L. (2020). Happiness, meaning, and psychological richness. *Affective Science*, 1(2), 107-115.
- Ryan, R. M. ve Deci, E. L., (2001), “On Happiness and Human Potentials: A Review of Research on Hedonic and Eudaimonic Well-Being”. *Annual Review of Psychology*, 52, 141-166.
- Sarıcı Bulut, S. (2017). Beş Faktör Kişilik Özellikleri Stresle Başa Çıkma ve Depresyon Arasındaki İlişkiler: Gazi Eğitim Fakültesi Örneği, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 6(2), 1205- 1221.
- Somer, O., Korkmaz, M., ve Tatar, A. (2002), “Beş faktör Kişilik Envanteri’nin Geliştirilmesi–I: Ölçek ve Alt Ölçeklerin Oluşturulması”. *Türk Psikoloji Dergisi*, 17(49), 21–33.
- Şeker Sır, N. (2016). *Öğretmen Adaylarının 5 Faktör Kişilik Kuramına Göre Kişilik Özelliklerinin Belirlenmesi ve Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi)*, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tatlıhoğlu, K. (2015). *Beş Faktör Kişilik Kuramı Bağlamında Kişilik Kavramına Genel Bir Bakış. Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(6), 127-146.
- Türk Dil Kurumu (TDK). (2022). <http://www.tdk.gov.tr/sozluk.gov.tr/arama/kişilik>, (12.02.2022).
- Van der Vaart, L., Linde, B., De Beer, L., & Cockeran, M. (2015). Employee Well-Being, Intention to Leave and perceived Employability: A Psychological Contract Approach. *South African Journal of Economic and Management Sciences*, 18(1), 32-44.